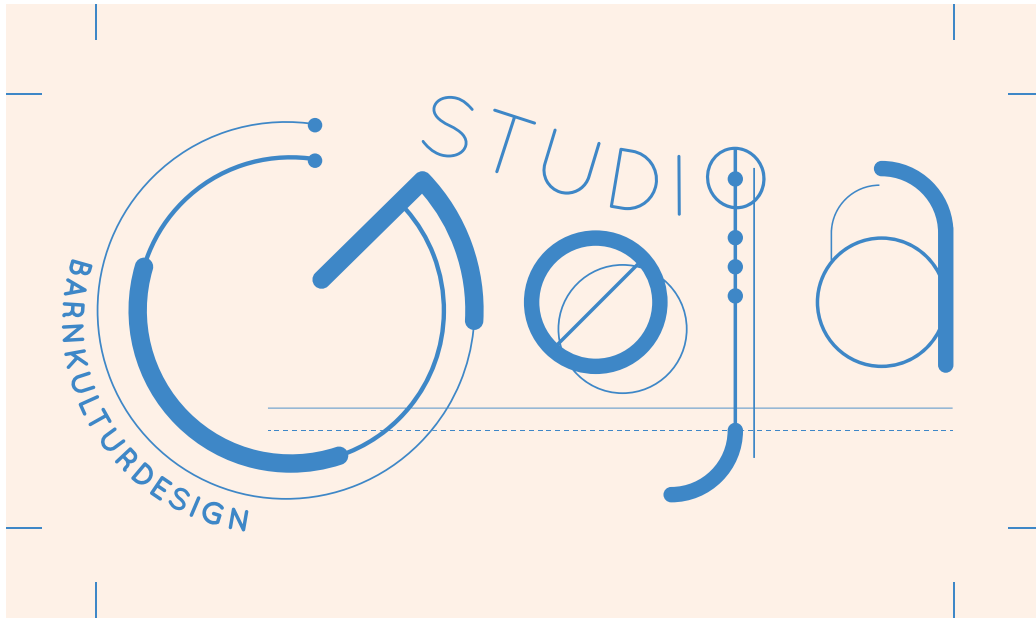

DIALOGPROJEKT GRÖNEBACKEN I KYRKBYN.

Studio Goja för Stadsbyggnadskontoret
tillsammans med barn från
Eketrägatans Förskola och
Äringsgatans Förskola

DISPOSITION

Uppdraget 3–5

- Syfte
- Förutsättningar
- Frågeställningar
- OM BKA
- Referensgruppen
- Design/Arkitekturpedagoger
- Studio Goja

Process 6–19

- Eketrägats Förskola 6–14
 - Överblick
 - Innehåll, förberedelser
 - Anslagstavlan
 - Dagliga uppdrag
 - Träffarna
- Äringsgats Förskola 15–19
 - Överblick
 - Innehåll, förberedelser
 - Träffarna

Lärdomar + Slutsatser 20–21

- Förskolegården
- Parken

Synpunkter Projektprocessen 22–23

- Deltagarna (representativa?)
- Förberedning / Förankring
- Upplägg
- Pedagogernas- / Arkitekturpedagogernas roll

UPPDRAGET

Hösten 2015 blev Studio Goja anlitade som design/arkitekturpedagoger, via Barnkulturkonsulent på Göteborgs Stad, för ett dialogarbete för Stadsbyggnadskontoret (SBK). Uppdraget innebär dialog med förskolebarn inom ramen för Barnkonsekvensanalysen (BKA) och är en del av SBK's utredning inför detaljplan för nya bostäder och förskola vid Grönebacken i Kyrkbyn. Förskolorna som ingår i dialogprojektet är Eketrägats förskola och Äringsgats förskola.

SYFTE

Göra barnen delaktiga i planeringsprocessen och därmed utformningen av sin närmiljö. Ta reda på vad barnen tycker och hur de upplever och använder sin närmiljö. I det här projektet inkluderar närmiljö förskolegård samt omkringliggande park.

FÖRUTSÄTTNINGAR

- Två förskoleklasser/grupper : en grupp från Eketrägats förskola som ligger inom planområdet och en grupp från Äringsgats förskola, som ligger utanför planområdet men i en liknande situation med angränsande park.
- 5-6 tillfällen
- Genomförs av design/arkitekturpedagogerna
- Referensgrupp för arbetet består av SBK, SDF Lundby, PoNF, FK, TK och LF som kommer kallas till några utvalda möten där arbetsprocessen och resultat redovisas.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Följande frågeställningar från SBK ligger till grund för arbetet.

Närmiljön

- Vilka platser gillar barnen och vilka platser undviker de?
- Vad lockar barnen till en plats? Vad gör att barnen undviker en plats?

Parken och dess gränser

- Hur används parken idag av barnen?
- Undersöka parkens gränser tillsammans med barnen.
- Undersöka intressanta element i 50tals-parken?

Förskolans gård

- Hur används gården idag av barnen?

Frågor som lagt till under projekter:

- Kan en park/grönyta i närheten av en förskola fungera som kompensationsyta?
- Hur mycket plats behöver ett förskolebarn egentligen? (så lite som möjligt - så mycket som nödvändigt).

OM BKA – verktyg för barnkonsekvensanalys

2011 tog Göteborgs stad fram ett verktyg för barnkonsekvensanalys [BKA], som ett stöd för handläggare och tjänstemän att i samverkan belysa vilka behov, tillgångar och brister som behöver lyftas fram utifrån barnperspektiv och barns perspektiv, samt beskriva konsekvenser av föreslagna åtgärder i förändrings- och förvaltningsprocessen.

För att öka barns och ungas möjlighet till inflytande i samhällsplaneringen behöver metoder för dialog och delaktighet utvecklas vilka kan komplettera det framtagna verktyget för barnkonsekvensanalys.

I praktiken utförs BKA sällan i direkt dialog med barn och unga. Det här projektet utgår ifrån den direkta dialogen och utforskar parallellt metoder för att lyfta ett reellt och användbart barnperspektiv.

BKA delar

- Sammanhållen stad - Trafik, mobilitet
- Samspel, Lek och Lärande
- Vardagsliv
- Identitet
- Hälsa och säkerhet

REFERENSGRUPPEN

Sammanställt av representanter från: Stadsbyggnadskontoret (SBK), Stadsdelsförvaltningen Lundby (SDF Lundby), Park och Naturförvaltningen (PoNF), Kulturförvaltningen (KF) och Lokalförvaltningen (LF)

Referensgruppen träffar design/arkitekturpedagogerna sammanlagt tre gånger för introduktions-, avstämnings- och avslutningsmöten. Design/arkitekturpedagogerna överlämnar en rapport om processen och eventuella slutsatser av dialogarbetet.

ARKITEKTUR- & DESIGNPEDAGOGIK

Arkitektur- och designpedagogik har två syften, det ena är att kommunicera arkitektur och design, det andra är att ge verktyg att delta i demokratiska processer när det gäller planeringen och byggandet av vår fysiska miljö. Dessa båda syften hänger samman, för att kunna vara medskapande behövs det en förståelse och kunskap om arkitektur och design. Genom arkitektur- och designpedagogik inspireras barn och unga till ett kritiskt och kreativt sätt att tänka kring arkitektur, design och miljö.

Arkitektur- och designpedagogik möjliggör konstruktiva diskussioner om stadsutveckling och erbjuder metoder att arbeta med demokrati i praktiken. Den som kommunicerar arkitektur och design i detta syfte är arkitektur- eller designpedagog.

STUDIO GOJA

Studio Goja drivs av Ida Liffner och Marthe Roosenboom; illustratörer, formgivare och designpedagoger examinerade från Masterprogrammet Child Culture Design vid HDK, Göteborgs Universitet.

Studio Goja arbetar för ett delaktig designprocess när det gäller utformningen av kultur för barn och barns närmiljöer. I våra olika projekt utvecklar vi ständigt metoder för att föra dialogen med barn om de ämnen som beror dem. Vi jobbar med design och illustration för att belysa och lyfta barns förmåga till självuttryck. Vår vision är att stärka alla barns alla språk och bygga hållbara arenor där dessa får komma till uttryck.

PROCESS

EKETRÄGATANS FÖRSKOLA

Eketrätatans förskola har sex avdelningar blandade med barn från ett till sex år. Sammanlagt cirka 120 barn. Förskola byggdes på 70-talet, och har sedan dess fått en tillbyggnad med två avdelningar, ytterligare en lite mindre gård samt en renovering av det stora huset. Renoveringen genomfördes under 2013 och 2014 med bland annat nya golv, innertak, dörrar med mera.

Eketrätatans förskola ligger inom planområdet och är därför direkt berörd av pågående planer och beslut.

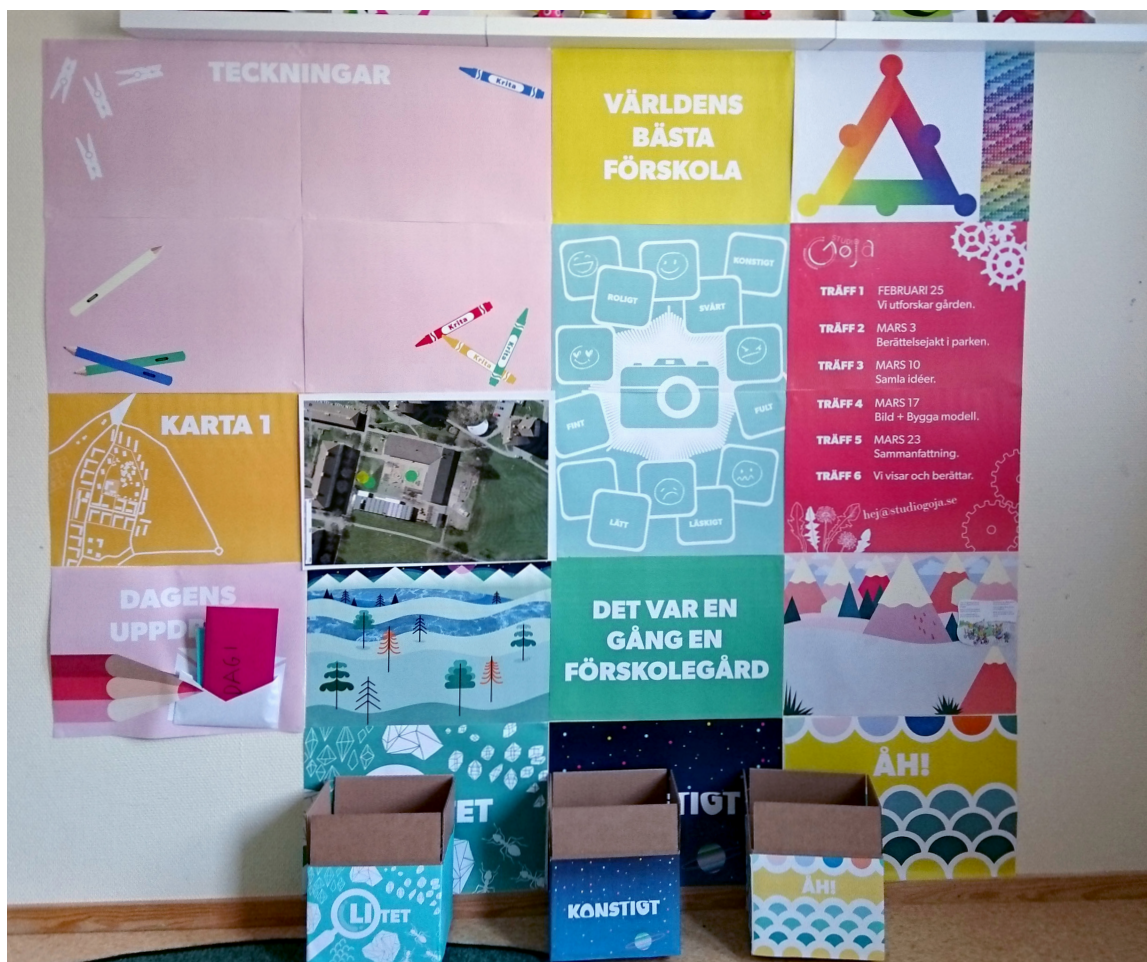
INNEHÅLL + FÖRBEREDELSE

I samråd med pedagogerna på Ekesträtegatans förskola beslutades att arbetsgruppen skulle bestå av 5-åringar från avdelningarna Leken och Fantasin. En grupp på tio barn blir inbjudna att delta och får agera representanter för förskolans övriga barn. Under projektet uppmuntras de att berätta för sina kompisar om vad de jobbar med och får bl.a i uppdrag att genomföra intervjuer och andra undersökningar.

De flesta av barnen bor i närheten av förskolan och även om de själva kommer ha gått vidare till andra skolor vid tiden för de faktiska förändringarna så kommer de med största sannolikhet ta del av vad som händer med området.

Inför våra möten med barnen ville vi säkerställa en arbetsyta som var tydlig, så att de kunde få en överblick över projektets process och syfte samt att arbetet lyfts in i den pedagogiska verksamheten och blir en integrerad del av förskolevardag. Som en del av det utvecklade en uppsättning verktyg:

- Anslagstavla
- Kartor över gård och park
- Verktöglåda med
- Mätverktyg
- Kärll för insamling
- Snöre
- Stickers
- Papper + Pennor
- Digitalkamera
- Flaggor :) + :(
- Anteckningsböcker för pedagogernas observationer
- Dagliga uppdrag

Anslagstavla utformad för projektet, placerad i barnens dagliga miljö för att hålla projektet aktivt i verksamheten mellan träffarna

Dagliga uppdrag som förskolepedagoger och barn tillsammans har fått arbeta med, för att väva in frågeställningar i de dagliga samtalen och aktiviteterna.

TRÄFF 1 - Gårdsinventering

Uppdrag: Gårdsinventering / Flaggjakt

Syfte: Lära känna gruppen, samt att utforska deras områden och få en första kännedom om förskolegården. Barnen guidar och berättar och designpedagogernas roll är att vara nyfikna gäster.

Vid första träffen monteras anslagstavlan upp och vi bekantar oss med kartorna. Barnen är väl bekanta med kartan som begrepp och har inga som helst svårigheter med att peka ut vart vi är, vart de bor och vart de förra året begravde grodyngel. Vi presenterar oss och förklarar varför vi är där, berättar om planerna på att bygga nya hus och förklarar att de som bestämmer behöver hjälp med att bli smartare om vad barn vill och behöver. "Hur ska de vuxna kunna sitta på kontor och gissa hur barnen borde leka och leva?". Barnen är först lite osäkra på det hela. På frågan om vem de tror vet bäst om hur de kan leka så svarar de "Vuxna". De är vana vid en vuxen närvaro som ständigt ser till att de har vad de behöver och ser till deras säkerhet. Vi frågar dem vem de tror bäst vet hur roligt de har när de gungar, "vet du det själv, eller vet jag det för att jag är vuxen?". När vi pratat igenom det en stund är de rätt bestämda på att de själva vet mycket mer om vad som är roligt, bra eller dåligt än vilken vuxen som helst! Efter det kan vi påbörja inventeringen. Nu är rollerna tydliga; de är experter, vi är nyfikna och ställer frågor som vi inte vet svaren på.

Av förskolans två gårdar så pekar de ut den mindre som området för de yngre barnen och den större som deras egna. Det är därför där vi lägger vårt fokus när vi går ut för att inventera. Till vår hjälp har vi kartan och flaggorna. Vi ska utforska gården utifrån barnens erfarenheter. De guidar oss och använder flaggorna som markörer för positivt/negativt tingade zoner.

Flaggor markerar positiva respektive negativa platser och aktiviteter. Här har barnen fått fel sand, som inte går att bygga med.

TRÄFF 2 - Parkinventering

Uppdrag: Parkinventering / Berättelsejakt

Syfte: Utforska deras områden och få en första kännedom om det kringliggande parkområdet. Vi vill få en förståelse för hur parken används, vilka rutiner man har för utflykter och hur barnen förhåller sig till "utanför". Vi vill veta vilka berättelser barnen har kopplat till parken och hur lek och fantasi triggas av miljön.

Vi börjar träffen med att gå två och två genom grinden och ut till den plats i parken där det enligt planerna kommer byggas nya hus. Dagens uppvärmning handlar om att bygga fantasihus. Vi grävar hål och murar väggar, sätter fönster och bygger trappa. Sedan bär vi in en stor soffa, en stol och en krukväxt. Nu är huset färdigt! Barnen ser det tydlig för sig och vi pratar om de som kommer bo i huset. Vi berättar att de flesta som kommer bo där inte känner till parken och vi skulle vilja göra en berättelse för att göra det enklare för de som ska bo här att snabbt lära känna området och känna sig hemma. Vi projicerar behovet av att få ta del av deras berättande på framtida grannar och barnen vill gärna dela med sig.

Utifrån det uppdraget rör vi oss genom hela parkområdet utifrån fem huvudstationer och samlar anekdoter och historier. Mellan varje station springer vi; som hästar, elefanter, harar eller myror. Rörelsemönstret skiljer sig inte bara från gården utan också från hur de vanligtvis rör sig i parken. Vid förskoleutflykter rör de sig alltid med trafikvästar, två och två i hand på led, till en förutbestämd plats inom vilken de håller sig under hela utevistelsen innan de återvänder till förskolan. När vi är ute med den här gruppen behöver vi inte förhålla oss till barnvagnar och stora grupper. För att barnen skulle kunna nyttja parken fritt och röra sig obehindrat behövs större personaltillgångar.

Vi avslutar träffen med att samla historierna från parken och visualisera dem i teckningar. I det berättande som projiceras på en påhittad publik rymms mycket av barnens erfarenheter och upplevelser från gård och park.

Parken innehåller såväl öppna ytor som undangömda och glömda platser - barnens historier färgas och inspireras av det som känns mystiskt, läskigt och till och med farligt.

TRÄFF 3 - Visualisering (skiss + dialog)

Uppdrag: Visualisera upptäckterna från gårds- och parkinventeringen kopplat till kartor.
Syfte: Få en samlad bild av förhållandet mellan gård och park samt barnens erfarenheter och idéer om användning och möjligheter.

Vi jobbar med mer eller mindre avskalade kartor i tre varianter, så att barnen kan rita in sina funderingar direkt på den plats de handlar om. Vi pratar om vad som finns med och vad som inte finns med och att vi lämnat mycket tom yta för att nya idéer ska få plats. Till en början ritar vi mest in befintliga saker från gården. Ju mer vi pratar om hur olika barn använder olika platser och hur det ibland inte funkar så bra att vara så jättemånga som t.ex vill vara lite ifred samtidigt, desto mer idéer kommer upp. Vi försöker inte vara så konkreta med användningen av befintliga gården, eftersom den i grunden kommer bytas ut, utan pratar mer fritt om hur olika platser fungerar öfr olika barn i olika situationer. När någon hittar på att göra tio osynliga rum i kullen som du kommer till genom magi, så handlar det om att det behövs fler platser för avskildhet. Och när någon hittar på att mormor och morfar bor i vilorummet så betyder det måste finnas plats som känns just så tryggt och mysigt. Någon hittar på att det lurar en massa faror runt förskolan och att det är stängsel runt alltihop; kan bl.a handla om att avgränsningar (som staket) kan innebära rörelsefrihet inom gränsen; skyddat från yttre hot. Inget av barnen väver in parken som en möjlig del av sin vistelseyta, trots att vi lyfter möjligheten. Ett barn ritar däremot gården som en farlig plats, avgränsad med ett stängsel som gör att barnen inte kan hamna dit. Innanför/utanför blir väldigt tydligt. Innanför kan allt hända, - barnen rör sig någorlunda obehindrat inom gården, utanför är en plats där du måste akta dig, gå på led, ha en vuxen som vakt/skydd.

Exempel på kartskiss. Här är det tydligt markerat med stängsel och gränser. Utanför lurar faror, men innanför finns helikopterplatta ifall polisen måste komma och rädda nån. Innanför är du säker.

TRÄFF 4 - Visualisering (modell + dialog)

Uppdrag: Visualisera upptäckterna från gårds- och parkinventeringen.

Syfte: Materialbyte för att trigga andra reflektioner och idéer, samt samla slutsatser.

Vi frågar om barnen kommer ihåg varför vi är här nu igen. De säger att det är för att *de* kommer bygga nya hus i området. Vi lägger till att det kommer byggas nya hus men att också hela förskolan kommer byggas om, och att de som ska göra jobbet har kommit på att de behöver hjälp med att veta vad barnen tycker och att de vill fråga riktiga barn. De vuxna behöver barnens hjälp för att bli smartare. Barnen vill hjälpa.

Inför denna träff har vi förberett material för att göra modeller i lera, med sugrör, rep och pinnar som stödmaterial. I den inledande uppvärmningen lyfter vi tankar om utelek, vilka utrymmen som behövs och vad för verktyg/material som kan vara bra att ha. Barnen börjar uppfinna olika utelekselement med händerna och kroppen. Därefter gör vi modeller av alla ideer för att kunna visa *de andra vuxna* vad vi har kommit fram till. Till materialet har vi också kartan så att vi kan placera våra idéer direkt på gården. Idéerna som framkommer är konkreta och kluriga. Det blir tydligt att barnen har stor förmåga att visualisera och formge idéer för sin utemiljö och att det bör tas tillvara vid planering av nya områden och gårdar. Vi upplever en enorm kompetens och förmåga att sätta sig in i olika barns behov.

Modellerna visar såväl på aktiva lekmoment där social Kooperation främjas, som lösningar för barn att kunna gömma sig och/eller vara ifred. Det är viktigt att det finns plats för många barns olika intressen. Parken vävs inte in specifikt, men de fiktiva ytorna vi pratar om är "barnens platser" och skulle kunna fungera som förskolegård likväl som allmän lekplats eller liknande.

Modellerna. Föreställer befintliga lekplatselement, nya lekuppfinningar, idéer för egna rum och avskärmningar och olika slags konstruktioner för klättring, hopp, studs och balansering.

TRÄFF 5 - Återkoppling, sammanfattning

Uppdrag: Skapa en berättelsejakt för att visa de vuxna vad vi arbetat med.

Syfte: Att göra en tillbakablick över projektet, återkoppla till frågor som dykt upp samt för barnen att hitta ett format för att dela sina erfarenheter med projektets vuxna..

Vi berättar för barnen att vi har träffat de vuxna från Stadsbyggnadskontoret och att vi visat och förklarat om det vi har jobbat med på barnens förskola. Vi berättar att de vuxna har blivit så nyfikna att de vill komma och hälsa på. Tillsammans beslutar vi att välkomna de vuxna och guida dem på en berättelsejakt.

Barnen har nu möjlighet att ta kommando över den övning som vi tidigare planerat åt dem. Tillsammans hittar de tre platser i parken och två på gården som de skulle vilja visa och berätta om. Med kartan går vi hela turen och de prickar in de olika platserna och kommer överens om vad de vill berätta där. De är inte så intresserade av att visa upp sina 'tråkiga' platser, utan vill gå direkt dit det är spännande eller roligt. Vi kommer inte titta närmare på den stora gräsplan där dagvattnet samlas i stora pölar och gör marken lerig. Vi kommer inte heller besöka den lilla lekplats i parken som oftast är förskolans utflyktsmål när de ger sig ut dit.

Parkturen

TRÄFF 6 - slutredovisning

Uppdrag: Presentera projektets alla olika deltagare för varandra och för området i fråga.
Syfte: Visa respekt för barnens insats genom att lyssna och delta, samt för de vuxna att få chansen att bekanta sig med området och ställa frågor till deltagarna.

Trots att planeringsmissar inom projektet skjutit på sista träffen så är barnen fortfarande helt insatta i träffens syfte och pigga på att äntligen få möta de omtalade vuxna. Nu är det de som är experter på övningarna, uppvärmningen och på området vi besöker. Vi startar just på den plats i parken där det ska komma att byggas hus och värmer upp oss genom att fantasibygga hus så som vi skulle vilja se dem; med hissar, egna balkonger, stora fönster, roliga grannar, sängar så du kan sova, bord så du kan äta och toaletter så du kan bajsas. Allt det viktiga finns nu på plats och de som kommer bo här får jättenära till dagis. Lite för nära tycker någon, för nu har vi byggt husen mitt på hennes väg till dagis.

Vi tar oss mellan kartans olika hållpunkter på samma sätt som vi alltid rör oss i parken: med djursteg. Vi går som harar och hästar till kullen, som apor till bronsåldern och som elefanter och krokodiler tillbaka till gården. På vägen gör vi ett stopp vid rullkullen där barnen utmanar de vuxna att lägga sig i det regnblöta gräset och rulla ner för slänten. Barnen är nöjda med de vuxnas insatser och deltagande och bjuder in för att besöka förskolegården.

Barnen är väldigt generösa i sin guidning och använder leken och historierna för att visa sina platser.

ÄRINGSGATANS FÖRSKOLA

Äringsgatans förskola byggdes 1978. På förskolan finns en gård med både gräs och asfalt samt grönskande bär- och fruktträd. Gården är uppdelad i två delar. En stor del i olika nivåer med sandlådor, lekhus, plantering och klättermöjligheter, samt en mindre del anpassad för de yngre barnen. Äringsgatans förskola har tre avdelningar, uppdelat i åldrarna 1-3, 1-5 och 3-5. Sammanlagt går det cirka 60 barn på förskolan.

Äringsgatans förskola ligger nära planområdet men i en mycket liknande situation med en 70-tals förskola med angränsande park.

INNEHÅLL + FÖRBEREDELSE

Efter en mödosamt början, beroende på övergripande organisationssvårigheter på förskolans sida, kom vi överens med pedagogerna om att vi skulle arbeta med deras 5-åringarnas grupp. Gruppen har en stund tillsammans i ett rum på förskolan avsedd för deras verksamhet, mellan kl.12.20 och kl.13.15 varje dag.

Även om vi föredrog att få mer tid med barngruppen (minst 2 timmar) skulle vi jobba med tiden som var för hand. Anslagstavlan fick väggplats i rummet och vi anpassade träffarnas upplägg för att passa de korta passen..

På grund av sjukdom träffade vi barnen på Äringsgatan 4 gånger istället för 5, och vi avstod från slutredovisningen med styrgruppen på grund av hög arbetsstryck både på förskolan och i styrgruppen själv. Vi har valt att se Äringsgatans Förskola som ett komplement till Eketrägatan, där vi kunnat testa frågor och teorier med friare förutsättningar. Vi har fokuserat på utelek och relationen gård-park men utan att lägga någon större vikt vid samtalen om att bygga nytt och vem som fattar beslut. Barnen vet redan innan vi kommer att det handlar om ett bygge i andra parken, och vid ett fåtal tillfällen plockar vi upp den tråden men annars pratar vi om att undersöka lek.

Femåringarnas projektrum.

TRÄFF 1 - MÄTA UPP DIN NÄRMILJÖ

Uppdrag: Vi utforskar gården med hjälp av verktygslådans innehåll.

Syfte: Att arbeta med olika sätt att mäta sin närmiljö. Vi ville lära känna barnen och introducera koncepten utrymme, plats och avstånd.

Efter en kort introduktion om projektet, deltagarna och samtal om de kommande förändringarna för deras grannförskola, gick vi ut på gården.

Med hjälp av våra egna kroppar och verktygslådans innehåll, som måttband, tumstock och snöre, utforskade och inventerade vi förskolegården. Barnen visade upp sin gård och använde flitigt verktygslådan och dess innehåll. Andra barn som inte ingick i gruppen blev inblandade och nyfikna på övningarna och frågorna.

En av testen för utrymme handlade om att göra en så bra gård som möjligt, för en myra. I små behållare samlade vi sånt som en liten kan önska sig.

Vi förde noga anteckningar av hur många steg stor sandlådan är och hur många replängder det är från stora björken till klätterställningen.

Vi lämnade anslagstavlan på väggen av barnens rum och några dagliga uppdrag som de kunde göra när det passade. På den korta stunden hann vi inte gå på djupet med övningen, men kände att vi startat upp ett bra klimat för undersökande.

Världens förskolegård! För en myra.

TRÄFF 2 - PARKUTFORSKNING+BERÄTTELSEJAKT

Uppdrag: Utforska den intilliggande parken med karta och retoriska verktyg.

Syfte: Få en förståelse för hur parken används, vilka rutiner man har för utflykter och hur barnen förhåller sig till "utanför". Vi vill veta vilka berättelser barnen har kopplat till parken och hur lek och fantasi triggas av miljön.

Vi har förberett en tur på en karta av parken som förskolan ligger i, med punkter vi tycker kan vara intressanta. Vi navigerar till alla dessa punkter tillsammans och inom kort börjar barnens berättelser dyka upp. Vi hamnade mitt i en av de berättelserna var i kullen vi befann oss på förvandlades till en vulkan och vi fick springa för våra liv. Vi lekte fram berättelserna om olika platser och lärde känna parken genom barnens ögon.

Gruppen är energisk och har en del olika viljor. Det gör att vi slungas mellan hemlisar under ett träd, till hetsiga nedräkningar och snabbt arrangerade springtävlingar.

Inom den pedagogiska verksamheten används parken bland annat för att gå på skräpsamlarturer, för gemensamma aktiviteter som lopp och för kortare utflykter.

Vi hinner inte gå igenom och prata närmare om hur barnen arbetat med de dagliga uppgifterna, men anslagstavlan börjar fyllas med teckningar och kartor.

TRÄFF 3 - VISUALISERA IDÉER

Uppdrag: Sammanfatta utforskningarna och rita idéer för gård och park..

Syfte: Se vad barnen har för tankar om förskolegården och parken, för att synliggöra hur de tänker om vad utomhusplatser betyder.

Även om förskolan på Äringsgatan inte skulle förändras ville vi ändå fråga barnen om deras tankar omkring gården och parken och om det fanns eventuella förbättringar de skulle kunna tänka sig. Med olika kreativa uppgifter försökte vi locka fram idéer och visualiseringar. Det här är ett sätt att komma åt funderingar de kan ha om situationer som inte fungerar eller platser där det inte trivs. Genom att komma på lösningar så beskriver vi samtidigt eventuella problem.

I den här övningen har vi valt att arbeta inomhus och håller till i deras egna projektrum. Rummet är precis så litet att vi helt omöjligt får plats. Det räcker att ett barn vill luta sig fram och titta närmare så blir två andra barn bortskuffade och tålamodet tryter. Den huvudsakliga slutsatsen från den här träffen är att tillräckligt med utrymme är absolut nödvändigt oavsett vilka ytor vi pratar om. Barn som trängs ihop resulterar i stökiga grupper och de som önskar lugn för att fokusera har inte en chans. De som har spring i benen blir konstant åtsagda att sitta still för att störa, och har således inte heller en chans. Övningen blir lidande, men dialogerna vi för blir väldigt talande; det går inte att arbeta/ leka/fokusera när någon trängs och överröstar dig.

TRÄFF 4 - SAMMANFATTNING

Uppdrag: Markera och ta bort platser vi inte behöver. Ta reda på hur lite som krävs för vår förskolegård. Ta tillbaka i mån av behov.

Syfte: Besvara projektets underliggande fråga om hur lite plats som krävs och hur mycket som faktiskt behövs.

Det här är vår sista träff med Äringsgatanbarnen och vi känner att vi har en fråga vi behöver bekräftade svar på. Under projektets gång har vi gång på gång sett fördelarna med att få tillräcklig yta att röra sig fritt, kunna svänga runt utan att slå i och ha möjligheten att komma undan när det behövs lugn. Vi har också sett tydligt vilka nackdelar trångboddhet för med sig och hur en grupp kan bli stressad och svåråtkomlig bara pga utrymmesbrist. Eftersom vi kände oss trygga med gruppen som en framåt och självsäker grupp så vågade vi oss på en något mer provocerande övning. Vi ville utsätta barnen för det som en förminskad yta och mer stressad miljö kan innebära. Därför lade vi också till tidspress på momenten. Barnen fick således varsin flagga med :(, en markör för något dåligt och så fick de tio sekunder på sig att markera något som inte behövs och som vi kan ta bort. Så fort de klarat uppgiften fick de varsin nya flagga och återigen tio sekunder för att placera den. Utan att reflektera så upprepade vi övningen en tredje gång. Barnen är uppslukade av spelet och tävlingen och sätter glatt sina flaggor även vid platser de tidigare uttryckt uppskattning för. Bort med rutchkanan, bort med lilla huset, bort med planteringarna, träden, borden och bänkarna och bort med sanden. När vi stannar upp och ser oss omkring konstaterar vi att det enda som finns kvar av gården är klätterställningen. Så vi samlas där och drar upp en minimal yta runtom med ett rött band. Det här är vår gård nu. Det räcker väl? Vi är nu bara sju barn och tre vuxna och vi får ju plats. Men om de andra barnen också kommer ut och vill vara med, hur blir det då? Det går upp för barnen att de just, i lekens hetta, gett upp nästan hela sin gård. De sitter uppkrupna i en ställning, men kan knappt ta ett steg utanför. Förhandlingarna börjar och vi vidgar gränsen med snöret en bit. Vi lägger till bordet så att vi kan äta frukt ute, vi lägger till lite mer av sandlådan så att vi kan röra oss en bit. När det står helt klart att vi behöver mer så vänder vi på leken och barnen får varsin flagga med :). Nu får de fundera ut vilka element de verkligen behöver om de ska få ta tillbaka något. Gungorna kommer in, träden, rutchkanan och bärbuskarna - trots att det finns buskar i parken "Men de här är ju våra! Vi tar hand om dem varje dag och äter bären!".

Slutligen är hela gården återerövrad. Inte så mycket som ett trappsteg går att kompromissa bort. Faktiskt. Vi avslutar med att tydligt förklara att vi inte på riktigt kommer ta något ifrån dem. För så gör man ju faktiskt inte!

LÄRDOMAR + SLUTSATSER

NÄRMILJÖN + FÖRSKOLEGÅRDEN

Båda förskolor

Förskolorna har det gemensamt att de ligger i direkt anslutning till parkområden, samt att ingen av förskolorna har någon daglig anknytning till parken utan att verksamheten bara vid särskilda tillfällen sträcker sig hit. De flesta barn som vi jobbade med bor i närheten av förskolan och under våra inventeringar i parken och arbetet med kartor har de pekat ut var de bor och hur deras vägar till förskolan såg ut. Många av dem hittade viktiga landmärken som biblioteket och mataffären på kyrkbytorget. Det innebär att de har privata kopplingar till parken och har till exempel vistats här med familj eller lekt här med kompisar på tid utanför förskolan.

Eketrögatans Förskolans

Gården är ganska tydligt uppdelad i zoner som präglas tydligt av olika aktiviteter. Det finns vissa områden på gården som verkar vara allmänna favoriter, som klätterbåten och kullen. Vissa av dessa områden har dock också en negativ laddning eftersom det blir intressekonflikter mellan vuxen- och barnperspektiv. Barnen gillar att kunna smita undan emellanåt, och pedagogerna blir obekväma med att inte ha full uppsikt. Det finns planteringslådor där barnen får vara med att odla, men det är upp till pedagogerna när det ska skördas och hur det delas rättvist. Efter en vinter av intensivt pulkaåkande så behöver kullen återhämta sig från slitage, men för barnen innebär det lång period då kullen är helt otillgänglig. Den här typen av kompromisser är naturlig och fungerar så länge det finns en tydlig dialog om vad som gäller, vem som avgör och varför. Ju trängre plats desto mer påfrestande blir den här typen av begränsningar inom den redan avgränsade gårdsytan. Barnen undviker de platser på gården som inte har ett särskilt syfte, som röda huset*, och mellanplatserna som gångvägar. Gården är en lika viktig del av förskolan som ytorna inomhus är. Den pedagogiska verksamheten är förankrad i hela förskolans tillgängliga utrymme. Det innebär att adekvata ytor inom förskolan är särskilt viktiga för pedagogernas och barnens verksamhet. Att ha tillgång till parkytor kan inte ses som en fullvärdig ersättning för en minskning av gårdsytan. Möjligheten till utflykter är av ett alldeles eget värde, men kan inte ersätta den pedagogiska vardagsmiljön.

**Vi fick chansen att arbeta med en annan barngrupp på Eketrögatans förskola några månader senare i ett REBUS projekt. Då märkte vi att det röda huset som var en ointressant plats sista gång vi jobbade med barnen, nu hade fått ett nytt syfte som klätterställning. Barnen hade tillägnat sig den icke fungerande platsen och gjort det till något som fungerar i deras lek.*

Äringsgatans Förskola

Förskolan präglas mer av att avdelningarna är uppdelade efter ålder. Även gården är delad med staket i olika delar. Sandlådan med gungor står för sig, klätterutrustning för sig, sand för hink och spade är en egen del.. Trots det upplevs leken flyta friktionsfritt mellan de olika delarna och staketet inom gården utgör inte samma symboliska markör som staketet runtom gården.

PARKEN OCH DESS GRÄNSER

Båda parker

Parken är en större, mer främmande och obestämd plats jämfört med förskolegården. Parken är inte särskilt gjord för pedagogisk verksamhet, men några av barnens berättelser visade på att förskolepedagogerna hade hittat användning för parken i deras verksamhet. Det finns inga yttre gränser till parken. När förskolepedagogerna är ute i parken med en barngrupp bestämmer de på förväg ett visst område med barnen, där de får vara och var gränsen går (till exempel: vid trädet eller bänken). I parken uppstår det mer spring- och -äventyrslek, speciellt för de lite äldre barnen, men de uttalade gränserna gäller och är nödvändiga för pedagogernas möjlighet att ha uppsikt över samtliga barn.

Något som vi har märkt i vårt arbete är att barnen anger att de tycker stängsel och staket hör till en trygg plats. Det kan hålla fara utanför ens plats eller stänga in faror (i burar, i fängelse. Påhittat), så att faran inte kommer ut. Dessutom fungerar en inhägnad plats som en förskolegård som en 'egen' plats. Detta är deras gård. Alla utomstående som sätter fot på gården är främmande och kommer bemötas med frågor om vilka de är, var de kommer ifrån och vad de vill.

Flera av barnen verkar gilla platser i parken som känns bekanta, där de har vistats med en trygg person/vuxen eller där de har lekt på fritiden. Samtidigt gillar de platser som är lite riskfyllda och annorlunda. Vissa dras till otäcka platser och hittar på historier som de berättar för varandra. De här berättelser har vi försökt fånga upp eftersom de fyller en bra funktion för barnen. Parken till skillnad från gården, är inte tillrättalagd och barnsäkrad. Det innebär att det finns platser inom parken som barnen kan relatera till genom sina historier och sin fantasi. På så sätt hittar de sätt att hantera risker.

Slutligen

Utifrån det som framkommit under möten och i dialog så är designpedagogernas rekommendation att arbeta för att bygga hållbara miljöer för förskolorna. Detta kräver en insikt om att förskolans utemiljöer spelar en lika stor pedagogisk roll som dess innemiljöer, att de riktlinjer som finns för ytstorlek per barn är relevant och att den yta som offras inte kan ersättas av offentliga ytor, även om dessa också är värdefulla som utflyktsmål.

Vi bevitnar ökad stress och orolighet i barngrupper som trängs inom otillräckliga ytor.

Vi upplever en större individuell frihet och möjlighet att välja nivå av deltagande i barngrupper som har fullgoda ytor att röra sig på.

Vi ser vikten av att utforma ytorna så att de tillgodoser olika barns olika behov, men också att det för pedagogerna är en tillfredsställande och väl fungerande arbetsmiljö. För att säkerställa lyckade miljöer rekommenderar vi att göra alla användare, barn och pedagoger, delaktiga i den slutliga utformningen av dessa miljöer..

SYNPUNKTER PROJEKTPROCESS

UTVÄRDERING

Deltagarna

Med gruppen på Eketrägatan har vi kunnat vara tydliga med att meddela att det gäller deras förskola och park som kommer påverkas av byggplanerna. Med barnen på Äringsgatan var det inte så aktuellt. Där tog vi chansen att utforska deras utelek utifrån olika perspektiv och experimentera med metoderna.

Barnen som deltog på båda förskolor var representanter för målgruppen 4-5-åringar som går på förskolor i Kyrkbyområdet. För detta dialogarbete har det fungerat väl, men vi skulle vilja poängtera att det finns en mycket intressant möjlighet att blanda in en till grupp barn i olika ålder när det gäller den faktiska utformningen av den nya förskolan och tillhörande förskolegård.

Upplägg

Upplägget för träffarna på förskolorna har vi tagit fram utifrån ett utkast som liknar REBUS*, kompletterad med Studio Goja's metoder för dialog med barngrupper. Största skillnaden med REBUS är tidsplanen. Den faktiska förändring som planeras ligger många år in i framtiden och syftet kan te sig abstrakt för deltagarna. Barnen som deltog kommer inte vara kvar på förskolan när bygget börjar. Detta gjorde att vi arbetade främst med inventering, utforskning och kartläggning av hur barnen använde utemiljöer.

**REBUS är ett internationellt projekt som Göteborgs Stads lokalförvaltningen är projektledare för, med Kultur i Väst som samarbetspartner. Utgångspunkten i REBUS projektet är barn och ungas förslag och delaktighet i arbetet med förbättringar av den fysiska miljön.*

Förankringen

Vi har från början sett dialogarbetet som ett pilotprojekt. För alla inblandade var detta arbetet ett nytt sätt att se på saker, ett nytt sätt att arbeta. Även om det har varit andra BKA-arbeten och andra sociala konsekvensanalyser förut, var det nytt att blanda in barn i ett sådant tidigt skede (detaljplanen), samt att det saknas rutin och fungerande kommunikationslinjer mellan vuxna beslutsfattare och de barn som berörs av beslutet.

Initialt uppfattade vi en brist i förankringen av projektet hos olika deltagare. Förskolan på Eketrägatan var inte tillräckligt informerade om detaljplanen och vad som planerades för deras förskola. På Äringsgatan stötte vi på ännu större problem med att till exempel få kontakt med pedagogerna och förståelse för projektets syfte. I realiteten gällde det ju inte dem, deras gård eller deras park.

Att förankra ett sådant här projekt är nödvändigt för att uppnå målet med ärligt deltagande. I det här projektet har vi arbetat för att skapa fungerande rutiner och att säkerställa förankring för alla inblandade bör vara särskilt tillgodosett i ett tidigt skede. I det läge arkitektur/designpedagogens arbetsbeskrivning, bör alla parter vara väl införstådda med projektets mål, syfte, tidplan och rollfördelning.

Förskolans roll

När en vill utföra projekt med förskolor ska en vara mycket medveten om att det nästan alltid råder brist på personal, samt svårigheter med att boka tider och plats på förskolan. Förskolan som deltar i ett projekt ska vara beredd/ ha möjlighet att engagera sig, och minst en av pedagogerna ska ta det på sig att vara kontaktperson för bokningen av träffarna och informationsutbyte.

Medvetna om att det ibland är svårt med tid, har vi lämnat dagliga uppdrag och anslagstavlan på förskolan. På så sätt kunde pedagogerna fortsätta dialogarbetet utöver våra träffar med barnen, och väva in det i deras dagliga verksamhet.

Styrgruppens roll

Vi träffade styrgruppen vid tre tillfällen: för introduktions-, avstämnings- och avslutningsmöte. Det har varit positiva möten med ett stort intresse för arbetet. Speciellt avslutningsmötet där styrgruppens medlemmar fick uppleva arbetet i första hand och möta de miljöer som inkluderas i deras beslut samt de barn som berörs av dem.

Nu överlämnar vi detta arbete till styrgruppen med förtroende för att barnens perspektiv, rättigheter och behov är respekterade i byggplanerna.

